

Carl Edward van Doornik.

ad 1

Kortfattet Biografi.

1890.

Kortfattet Biografi

1804, i Februar Maaned, er jeg født i Kiøbenhavn. I en Alder af 6 Aar blev jeg bragt over til Antwerpen, hvor min Fader førte Commandou over de Danske Besatninger paa Schelde - Flaaden, og kort efter satte Faderen mig i Hus hos en Søster af sig, bosat i Epinal, i Vogeserne. Her forblev jeg i 3 Aar, indtil min Fader, ved Keiser Napoleons Fald, med Familie vendte tilbage til Danmark. I 1815 optoges jeg i Søkadet - Corpset, og i 1821, 17 Aar gammel, blev jeg indnævnt til Lieutenant i Sø - Etaten.

Hierkommen fra et Tojt til Vestindien i 1823, begav jeg mig faae Maaneder efter til Frankrig i Følge med daværende Lieutenant G. Dirckinck, senere Minister i Paris, for at søge Ansættelse i den franske Marine. Vi vare saa heldige at see dette ønske opfyldt, og ved Slutningen af 1823 blev jeg beordret at begive mig til Toulou, for at træde til Tjeneste ombord i 60 Kanons - Fregatten Marie - Thérèse, førende Admiral Rosamels Flag, og bestemt til Sydhavet. Vendt tilbage til Frankrig efter henved 3 Aars Tjeneste

ombord i denne Fregat, blev jeg som Lieutenant de vaisseau commanderet ombord i Linieskibet Scipio, med hvilket Skib jeg den 27 Oktober 1827 deltog i Slaget ved Navarino. Benaadet med Ordenen pour le mérite militaire, traadte jeg kort derefter over paa Admiral de Rigneys Flagskib, Conquerant, og blev herfra, som Commanderende for 2 Skykker 24 Tændige Kanoner samt en Deling af Linieskibets Matroser, beordret iland, for i Forbindelse med Detachementer fra Eskadrens andre Skibe, at medvirke ved Belæringen af det saakaldte Moreas Kasteel, der forsvarende indløbet til Bugten ved Corinth. Den 30 Oktober 1828, efter et heftigt Angreb, blev Fæstningen indtaget, og hermed forvandt det iidske tyrkiske Flag paa Moreas Omraade. For mit Forhold blev der mig tilkiendt Ores Legionens Ridderkors. Desvare indtraf kort derefter Sygdom ombord i Linieskibet, tildeels som Følge af Over-Anstrængelse for Mandskabet. Efterhaanden fandtes ikke mindre end 300 Mand paa Sygelisten, og under disse Forhold blev det nødvendigt at lye ind til Smyrna, hvor Hospital blev oprettet iland, og hvor vi tilbragte den største Deel af Vinteren. I 1829 vendte Admiral Rigney

tillbage til Frankrig. I Toulon bleve vi
underkastede 30 Dages Quarantaine, ved
hvis Udløb jeg fratraadte Tjeneste ombord i
Conquérant, ifølge min Opfattelse, det stolteste
Skib som ved den Tid flød paa Havet, og
^{i Efteraaret} vendte jeg tilbage til Danmark, efterat have
tilbragt henved 6 indholdsrige Aar i den
franske Marine.

I den nærmeste Tid efter min Heim-
komst havde jeg forskellige Udcmandover,
blandt hvilke, som Nestcommanderende til
Vestindien i Briggen Allart, Capitain Lt Læst-
mann, samt i 1835 som Chef for Hans Maje-
stæts Dampskib Kiel, hvilken Commando jeg
stedu mindes med særlig Interesse. Forholdene
i vor Marine med Hensyn til Aktivitet vare
imidlertid ved den Tid langt fra gunstige, og
dette bragte mig til at ansøge om Ansættelse
som Gouverneur i Serampora i Ostindien, og
senere som Gouverneur paa Kysten Guinea,
hvilke Poster jeg imidlertid ikke blev istand
til at opnaae. Stor var derfor min Tilfredshed
da General Scholten, dengang General-Gouver-
neur i Vestindien, i 1839 tilbød mig An-
sættelse som Adjudant og Militair-Sekretair
ved det vestindiske General-Gouvernement,
hvormed blev forbeholden Posten som Havne

Capitain i Christianssted paa *St. Croix*. I denne Stilling forblev jeg til Slutningen af 1843, kom tilbage til København, og modtog i Begyndelsen af det paafølgende Aar, Commando af Briggen *St. Croix*, paa Tojt til de vestindiske Farvande.

Med denne Brig blev foretaget en omfattende Opmaaling af Farvandet østenfor Porto-Rico. Senere afgik Briggen efter Ordre til Ny-York, og under Tilbagereisen derfra bleve vi under Bermuda, overfaldne af en voldsom Orkan, der foranledigede flere Havarier ombord i Skibet, blandt hvilke kan anføres Forliset af Briggen's Laaringsfartøier, der bleve borte bort af Søen. I 1845 vendte Briggen tilbage til Danmark, og 1846 modtog jeg Udnævnelser til Chef for Lokadet - Corvet.

Denne Stilling førte med sig, at jeg i Aarene 1846, 1848, 49 og 50 erholdt Commando af Corvetten *Flora*, det førstnævnte Aar som Kadetskip, og de 3 paafølgende Aar udrustet til Krigstjeneste. I 1850 fortog *Flora* fra List, med Tropper ombord og med Dampskibet *Geiser* under Commando, en Expedition indod Föhr, hvilket Foretagende imidlertid, paa Grund af Loddens Upraædelighed der ikulde føre os ind igjennem

Smaldybt, var havde medført Corvetten's
Forlis, saa at det ~~derfor~~ blev nødvendigt at
opgive det kilsigtede Formaal. Hvorvidt
Lodsen ved denne Leilighed mistede Hove-
det, eller om det var slesvig-holstenske
Folk der gjorde sig gjældende, er aldrig
bleven oplyst, men samtidigt med vor
betænkelige Skilling, indbrød der en heftig
Storm af Vesten, der satte lige ind i Løbet,
og der gjorde det saameget vanskeligere for os,
selv med Dampskibets Bistand, at komme
kort fra de flakke Grunde, der i disse Far-
vande skyde ud fra de omliggende Kyster.
Under denne Storm handle den Marke-
lighed at Løsen gik saa høit, at Geiser
slingrede en af de 60 pundige Kanoner
overbord, med hvilke den var armert, me-
dens Flora skjærede sin Stormast under
de anstrængende
Bestræbelser for at klare sig ud fra Landet.

I 1848 var jeg imidlertid bleven udsæet
til kongevalgt Medlem af den grundlovgivende
Rigsforsamling, og ved min Hjemkomst i
1850 blev jeg indævnt til Marine-Minister,
i hvilken Skilling jeg forblev indtil Grev Moltke's
Ministerium, i januar 1852, blev efter-
fulgt af Ministeriet Blüchere.

Faae Maanedre efterat vare fortraadt

Ministerposten, begav jeg mig til Toulon for at overvære Prøvene med det førstbyggede Skruelinieskib Napoleon, hvis Resultater viste sig at være af den Betydning, at de bleve Udgangspunktet for en gennemgribende Forandring i samtlige søfarende Nationers Orlogs - Marine.

1853 blev jeg udkommanderet som Chef for Linieskibet Dannebrog, bestemt til, i Forning med en Svensk - Norsk Eskadre, at foretage Gjælsir i Nordøen under Commando af Admiral Krusenstjerne. Kong Oscar 2, dengang Commandeur - Capitain i den svenske Marine, gjorde Tjeneste ombord i Flagskibet som Flag - Capitain, og høist interessant var Kæmpstriden og Sammenstødet som fandt Sted i den saaledes formede Skandinaviske Eskadre. Gjælsirne fik imidlertid en hurtigere Afslutning end man havde ventet, paa Grund af den i dette Aar udbrudte Kolera, og med Fregatten Havfruen samt Corvetten ^{under Commando} Taga, blev Dannebrog afsendt paa et kort Kryds i Østerøen. Her handte det, under en heftig Tordenbyge, at Lynilden slog ned i Dannebrog's Reising, tog Reising ud langs Storraen som den splintrede fra Midten, ud til

den Styrboerds Stok, i en mægtig Soile,

og slog derpaa ned i Søen, lige ved Siden af Skibet. Forgyldningen paa den opstaaende Deel af Lyn-Aflederen viste sig at være mangelfuld, og dette havde nær kunnit idesætte Skibet for Tilintetgjørelse. Kun et Par Mand af Besætningen bleve let gaaede ved Lyn-Nedslaget, idet de slap med enkelte sorte Striker af Brandsaar langs Arme og Been.

1855 blev jeg ved Kaarung valgt til Rigsdagsmand for Aarhus, og 1857 overtog jeg Commandoen af vor første Dampfregat, Niels-Juel, paa Besælingsstogt i Nordsoen og Atlanterhavet. Min Rigsdags-Virksomhed blev imidlertid til samme Tid afsluttet, idet jeg strax efter min Hjemkomst, i December Maaned blev udnævnt til Gesandt og befuldmægtiget Minister ved det engelske Hof, og samtidig dermed blev forfremmet til Contre-Admiral.

Under min Virksomhed i England var jeg saa heldig at blive istand til at indlede det Agteskab, der et Par Aar senere, under almindelig Juel, blev indgaaet imellem Prindsen af Wales, og Prindsen af Danmarks, vor nuværende Konges ældste Datter. I Danmark foregik

der imidlertid Minister - Skifte, idet Mi-
nisteriet Rottwitt - Blixen, i December 1859
overtog Landets Styrelse, og i Januar 1860
blev jeg kaldet til Kiøbenhavn, hvor man
tilbød mig at indtræde i Ministeriet som
Marine - Minister. De særlige Forhold, der
havde ledet til Ministeriets Dannelselse, bragte
mig imidlertid til at afstaae det mig
gjorte Tilbud. Det viste sig, at man vilde
have Vanskelighed ved at faae Posten besat,
og for ikke at wakke Ministeriets Stilling,
anmodede man mig om at betragte
den til mig rettede Opfordring, som en
Hemmelighed, der ikke kunde omtales.

Mine tjenstlige Forretninger i Kiøben-
havn kunde med dette Afslag anses for
at vare afsluttede; jeg stilledes allerede til
Afskeds - Audients hos de Kongelige Herka-
ber, da Udenrigs - Ministeren, Baron
Blixen - Fenecke, uventet indfandt sig
hos mig, og paa den forbindeligste Maa-
de af Terden meddelte mig, at han havde
indstillet mig til Afsked fra den mig
betroede Gesandtskabs - Post i London.
Han forsikkrede mig, at det i høieste Grad
havde været ham pinligt, at beslutte sig
til dette Skridt, hvortil han ikke angav

nogensomhelst Grund, og forespurgte sig
blandt Andet ^{under Samtalens Løb} som jeg skulde vare tilkøi-
lig til at overtage Commandoen af en
Expedition, som man underhandlede
med Belgien om at sende til Japan.

Naturligvis maatte det vare mig i
høieste Grad magtpaaliggende at komme
til Kundskab om de Aarsager, som hav-
de foranlediget en saa pludselig og
overraskende Forandring i Regjeringens
Stilling ligeoverfor mig. Den næste
Morgen begav jeg mig derfor til Con-
seils-Præsidenten, og til min store For-
undring viste det sig da, at denne var
aldeles uvidende om det Skridt der var
foretaget fra Kdenrigs - Ministerens Side.
Ved nærmere Forespørgsel lykkedes det mig
at erfare at personlige Forhold, der vare
mig aldeles uvedkommende, havde været
det Bestemmende ved Baron Blixens Op-
træden ved denne Leilighed, hvortil Baronen
rimeligvis endydeligere kan være bleven
tilskyndet ved en forvansket Fremstilling
af faldne Gjælinger, fra høitstaaende Ser-
jovers Side.

3 Dage efter Baron Blixens ovenomtalte
overraskende Besøg, indfandt Baronen

sig atter hos mig, da det, som han
udtrykte sig, "var ham magtpaaliggen-
-de at være den Første der meddelte
mig, at Hans Majestæt havde beaa-
-det mig med Udnavnet til Storkors
af Dannebrog."

En Maaned efter, i Februar 1860,
afgik Minister Rottwitt pludseligt ved
Roden, og samme Dag indgav det af
ham dannede Ministerium, Ansøgning
om Afsked. Jeg har ofte senere, naar
jeg har tænkt paa de ovenfor berørte Be-
givenheder, følt Tilfredshed over at jeg,
naagt de gjentagne Opfordringer til at
indtræde i Rottwitts Ministerium, holdt
mig borte fra at slutte mig til en Re-
gierung, hvor Tilkaarlighed, Mangel paa
Lønhed, og personlige Hensyn, i lige Grad
gjorde sig gjældende, og hvis skitulle For-
maal senere have vist sig at gaae ind
paa intet mindre, end at tilvebringe
en Forandring i Aroefølgen, en Tanke
der nærmest maatte betegnes som Forbry-
delig imod Staten, efter Prinds Christian
-an af Glücksborgs Auerkiendelse som tron-
følger. Uden mindste Sorg overgav jeg
i Marts min Tilbagekaldelse - Skrivelse

i Dronning Victorias Hænder, og efter
nogle Maanedes Udenlandsreise, ind-
traadte jeg paany i mit tidligere Num-
mer i Marinen.

I de paafølgende Aar blev jeg Formand
i forskellige Commissioner, blandt hvilke
ogsaa den saakaldte Whitworske Commis-
sion, til Undersøgelse af rifledes Kanoner,
som ved den Tid begyndte at fortrænge det
glatløbede Skyts. Under Prove paa Amager
haandte det at en af de nye Kanoner isprang,
hvorved 2 Mand af Betjeningen bleve
dræbt paa Stedet, medens Under-²toi-
mesteren, Capitain-Lieut. Carlsen blev^{saar}
haardt qaastet, at han døde faa Dage
derefter. I Carlsen mistede Marinen
desværre en elskvaardig, kiærskaerlig og
høist lovende Officier.

1863 forte jeg Commando over en lille
Evolution's - Eskadre, bestaaende af lettere
Dampskibe, med hvilke Manøvrer bleve
foretagne i Sundet og Belterne, samt en
Mængde Smaabaare bleve anløbne paa
Jerne samt paa Sjælland's Fjokket, og i
1864 blev jeg udsæet til at commandere
Eskadren i den østlige Del af Fjersøen,
bestaaende af Linieskibet Skiold, Fregatterne

Siælland, Jylland, Niels Juul og Tor-
denskiold, samt Corvetterne Heimdal
og Thor. Ved Meddelelsen af min Eld-
-commando, begjærede jeg at heise mit
Flag ombord i Fregatten Jylland; af
ubekjendte Grunde blev dette mig invid-
-kaldet nægtet, og i Februar Maaned
afgik jeg fra Kiøbenhavn, med Flaget
heist ombord i den langsommere Fre-
-gat Siælland. Eskadrens Hoved var
at opjære de preussiske Havne, og den
15 Marts, da Blokaden for Stettin var
bestemt at skulle begynde, indfandt
Siælland sig^{sig} tilligemed de to Corvetter sig
ved Rygen, medens Eskadrens øvrige
Skibe, ved haardt Veir, bleve forhin-
-dret fra at møde ved Samlingestedet
til befalet Tid. Først den 17 Marts,
Klokken 10 om Formiddagen, stode Li-
-nieskibet Skiold til Flaget, og en
Time senere saaes den preussiske Sø-
-styrke at staa ind mod os, bestaaende
af Arcona, en svart armeret Corvet med
lukkert Batteri, Corvetten Nymphe, samt
det armerede Dampskib Loreley, der alle
kom ind fra Swinemünde, medens 6
Damp - Kanonbaade stode ind mod

os fra Seerd og Skalsund, hvor en betyde-
lig Kanonbaads - Skykke var samlet.
De fra Swinemünde idgaaede Skibe, kun-
de ikke vare vidende om Linieskibet Skiods
Ankomst til Eskadren; stolende paa
deres større Hurtighed, vedbleve de imidler-
tid at staae id imod os, og Kl. 2 ³/₄
begyndte en Fegtning, i hvilken Fienden
naturligvis snart maatte vige for Over-
magten og i største Skynding søge
tilbage til Haavn, forfulgt af Sjælland
og Skjold, medens de to andre Corvetter,
paa Grund af deres Langsomhed, ikke
bleve istand til, med Virkning at
deeltage i den 4 Timers Jagt der paa-
fulgte.

En udførlig Beretning om denne
Træfning vil findes i et lille Skrift,
betitlet "Ostersøes - Eskadren i 1864",
som jeg udgav i Trykken i Begyndelsen
af det paafølgende Aar; jeg vil derfor
afholde mig fra, her at komme tilbage
til Enkeltheder, men kun anføre, at de
fiendtlige Corvetters større Hurtighed,
vel omtrent 2000 Alen i Timen, skyld-
te de deres Frelse. Vel forblev saaledes Træf-
ningen uafgjort, men dennes Virkning

gjorde sig ikkedestomindre gjældende un-
der hele Krigen's Løb, idet ingen preuis-
sisk Orlogsmænd eller Kanonbaad,
efter den 17 Marti, vovede sig ud fra
Kysten, saa at vor Herredømme i
Østersøen i den Grad vedblev at vare
uforskyret, at vor Handel kunde gaar
for sig, som havde vi varet i den dy-
beste Fred. Ved den for et Par Aar
siden, ³udgivne ¹Beretning af den preui-
²ske Generalstab om Krigen's Førelse,
har man dertil erfaret, at der tvende
Gange, fra de preuissiske Commandere-
nes Side, er bleven bragt i Forslag at
forsøge at iværksætte Landgang paa Syd-
Øst Kysten af Sjælland, hvorved Kri-
gen, efter al Rimelighed, vilde have
faaet en brat Ende. At den preuissiske
Forskyrke, efter Træfningen ved Rygen,
ikke atter vovede sig tilsværes, maa have
bragt enhver senere Tanke om Landgang
til at forsvinde, er en Selvfølge, lige-
som der ei heller i under hele Krigen's
Løb kom nogen fiendtlig Orlogsmænd
tilsynne hverken i Sund eller Bælt,
hvilke i under alle Omstændigheder, selv
om de i under saadanne Forsøg vare

faldne i vore Hænder, vilde have med-
ført stor Forstyrrelse i vore Forhold
med Hæren, og derved virket lammen-
de paa vor hele Krigsførelse.

I Juni, under Vaarstilstanden,
beordres Siælland med Besøg af Hans
Majestæt paa Kiøbenhavns Reed, og
den 18 Oktober blev Eskadren opløst,
og Flaget strøget, efter nogen Tids Kryd-
ning i Østersøen.

I 1866 blev jeg indrænt til Marine-
Minister. Det var anden Gang at
jeg, kort efter Afslutningen af en
Krig, blev stillet i Spidsen for Mari-
nens Bestyrelse. I 1866 var imidler-
tid Byrden ved Forretningerne, langt-
fra at byrge saa haardt som i 1850,
vel tildels ogsaa paa Grund af at
jeg ved min første Udnaevnelse, kun
maakte henregnes blandt de yngre Capi-
tainer i den Stand, hvis Interesse det
blev min Pligt at varetage. Ikke desto-
mindre reiste der sig i 1867 Tvivl og
Tauskeligheder paa det politiske Omraade,
idet der af General Raasløff, dengang
Krigs-Minister og tidligere Gesandt
i Washington, blev forelagt Regierin-

gen et Forslag om Afstaaelse af Jerne
St Thomas og St Jan til Nord-
Amerika, imod en Udbetaling af 14
Millioner Rigsdaler. Dette Forslag
stod i ligefrem Modstrid med den
Hoved - Opgave som Ministeriet havde
sat sig til Formaal, nemlig, ved et-
hvert Middel at søge at fremme Ud-
førelsen af Trager - Traktens § 5, der skul-
de gjenforene de Danske Indvaanere
i Helsing med Moderlandet. Allerede
Dagen efter at det anførte Forslag har-
de været Gjenstand for Overveelse
inder en Minister - Conference be-
gav jeg mig til Grev Frijs, for
til ham, som Conseils - Præsident,
at udtale, at jeg, mindst inder
forhaandenvarende ^{Forklæd,} ~~Overhaandigheder~~,
kunne tiltræde en Beslutning der
gik ind paa, for Tunge at overdrage
Danske Borgere, hos alle i Kolonierne,
i en fremmed Magts Hænder. I
lang Tid syntes derefter den omhand-
lede Sag at hvile, om man end
jevnligen, ad indirekte Veie fik at
vide, at iøvrigt Underhandlinger vare
igang inder General Raasløffs Ledelse,

for at fremme Sagens endelige Ordning.
Henover 8 Maanedes hengik paa denne
Maade, og da Spørgsmaalet, efter disse
Maanedes Forløb, paany blev gienopta-
gen, idtalle jeg atter for Grev Frijs;
at jeg vedblivende maatte fastholde den
Anskuelse, som jeg alt tidligere havde
indviklet for ham. I Statsraad-
Møde den 18de Oktober blev Fernes Afhan-
delse imidlertid bifaldet af Hans Maje-
stat, og den paafølgende Dag indgav
jeg Ansøgning om afsked. Under 1
November 1867 blev denne Begiering mig
allernaadigt tilstaaet.

Sagens videre Gang er noksom bekendt.
Efterat en Afstemning paa Fernes havde
funden Sted, reiste der sig Vanskelig-
heder fra amerikansk Side; General
Raasløff blev afsendt til Amerika
for at fjerne disse, men til Mæng-
dens Overraskelse viste det sig, at den
Nord-Amerikanske Regiering, fra
hvilken det sagdes at Forslaget var ind-
gaaet, vegrede sig ved at gaae ind
paa den i Kiøbenhavn truffne Over-
enskomst, og vegtede at ratificere
Traktaten. Dette bragte General Raasløff

til at udtræde af Kabinettet, hvorefter Ministeriet Frijs, den 28 Mai 1870, fratraadte Styrelsen af Landets Anliggender.

Kort efter min Udtrædelse af Regieringen, blev jeg indnævnt til Chef for Sø-Officiers-Corpsit, i hvilken Stilling jeg forblev indtil 1 Juni 1874, da jeg udtrædte af Marinen, som Følge af Aldersgrænsens Bestemmelse.

Foruden de to Ordener pour le mérite militaire og Des-Légions-Korsit, der bleve mig tilkendte under min Tjeneste i Frankrig, samt Storkorsit af Dannebrog og Dannebrogsmændenes Klæderstegn, er jeg bleven kinaadet med Storkorsene af den græske Frihedens Orden, den svenske Sværd-Orden, samt af den portugisiske San Benoa de Avis Orden. I 1850 blev jeg indnævnt til Kammerherre.

Ved min Udtrædelse af Marinen, bosatte jeg mig i Helsingør, til hvilken By jeg fra min tidligste Ungdom har været knyttet ved Slægtskabsforhold. De sidste Aar har jeg været bunden til mit Hiem, som Følge

af en Knaskade, hvilken jeg paadrog
mig i Vestindien som Næstkomman-
derende ombord i Briggen Allart, i 1834.

Jeg har altid tjent med Iver og
Lyst, og næret stor Kærlighed til den
Stand, til hvilken jeg er opdraget. Sels-
nagtel Alderen, er min Interesse for
Marinen forbleven usvækket, og under
alle mit Livs Omkæftelser er mine Be-
stræbelser gaaede ud paa at virke til
Gavn for Konge og Fædreland.

August-1890.

C. van Stockum.